

Příběh četnického strážmistra Otakara Dýra
aneb Když se dva perou, třetí se směje (v tomto případě vraždí)

Stanislav Grym

Služba příslušníků bezpečnostních sborů je spojena s ohrožením jejich zdraví a života. Nejinak tomu bylo i v době meziválečného Československa, kde na většině území republiky vykonávalo „policejní činnosti“ Četnictvo Republiky československé (dále jen „četnictvo“). Příslušníci četnictva (dále jen „četníci“) požívali při výkon své pravomoci postavení vrchnostenské osoby a jejich služba byla v té době prestižní záležitostí. Na druhé straně, kromě nebezpečí ohrožení jejich zdraví a života, byli jako příslušníci vojensky organizovaného sboru podrobeni různým omezením svých práv a svobod. Například od poloviny roku 1927 pozbyli volebního práva, k sňatku potřebovali povolení zemského četnického velitele, bydleli na četnických stanicích apod. První rok museli sloužit na zkoušku, a to převážně v hodnosti, kterou dosáhli u vojska při prezenční službě, nejvýše do hodnosti četaře. V druhé polovině zkušební doby mohli získat hodnost závodčího. Četníci zažili s československým národem těžká údobí, kupříkladu ve 30. letech 20. století národnostní šarvátky v pohraničí, Mnichov a okupaci republiky. Velká většina, až na kariéristy, se zapojila do laxního výkonu služby v době protektorátu. Navíc řada četníků se účastnila protinacistického odboje a skončila na popravištích, případně v koncentračních táborech.

O tom, že služba četníka není, přesněji řečeno, nebyla lehká, svědčí případ četnického strážmistra Otakara Dýra. Narodil se 25. září 1904 v Újezdu u Kunštátu a k četnictvu nastoupil v roce 1929, zřejmě po absolvování prezenční vojenské služby.

Po dokončení roční služby na zkoušku byl četnickým doplňovacím oddělením v Brně odeslán k výkonu služby na četnické stanici Jáma Jindřichova. Ta se nacházela v Karvinné (dnes je to část Karviná 2 – Doly). Na stanici dorazil společně se strážmistrem Alfonsem Sekaninou dne 30. dubna 1930. Z mladého četnického strážmistra se stával pomalu schopný četník, který byl oblíben i u široké veřejnosti, byl ochotný pomoci každému a své povinnosti plnil ke spokojenosti nadřízených velitelů.

V úterý 9. února 1932 odešel do služby o půl hodiny dříve, než skutečně měl. Podle dochovaných údajů měl plánovanou obchůzkovou službu od páté hodiny ranní do čtvrté hodiny odpolední. Z četnické stanice odešel o půl páté ráno. Jelikož stanice nebyla přímo u dolu Jindřich, než k dolu došel, musel jít minimálně 20 minut. Byla ještě tma, jak to dokumentuje obrázek simulace oblohy v daném čase. Deset minut zbývalo do páté hodiny ranní, když Otakar Dýr uviděl před sebou muže, nevelké postavy, který při spatření četníka odhazuje balíky a tašky. Strážmistr Dýr na něj posvítí baterkou, kterou měl připevněnou na knoflíku uniformy, a dotazoval se, odkud dotyčný jde. Na to mu Rudolf Dzierżawa, známý jako lupič z povolání, odpověděl, že z domu. A na

dotaz, proč odhazuje tašky, strážmistři sdělil, že je našel. Dzierżawa odmítl se na výzvu četníka legitimovat, a tudíž Dýr se rozhodl o jeho zatčení. Namířil na něj karabinou a chtěl mu dát svěrací řetízky. To Dzierżawa odmítl se slovy „já se okovat nedám“ a uchopil četníkovu karabinu do ruky. Četnický strážmistr Dýr požádal o pomoc kolem procházejícího Antonína Šrubaře. Ten na výzvu četníka reagoval tak, že držel jednou rukou Dzierżawu a stejně tak dělal i četník Dýr. Ten zároveň hledal ve služební brašně svěrací řetízky.

Dzierżawa se snažil samozřejmě z této situace vymanit, tahal se o karabinu a chtěl utéct. Četník Dýr požádal o pomoc při zadržení ještě kolem procházejícího Aloise Štábla. Bohužel, tato žádost o pomoc se strážmistři stala, jak se záhy ukázalo, osudnou. Alois Štábla veden dobrými úmysly pomoci četníkovi napadl Antonína Šrubaře. Štábla se domníval, že je četník napaden dvěma osobami, a tudíž místo toho, aby se zeptal, co vlastně má dělat, jednal podle vlastního uvážení.

Svěděk Šrubař několikrát upozorňoval Štábla na to, že jeho má nechat na pokoji a pomoci se zadržením Dzierżawy. Na to Štábla nedal a tím, že se prali mezi sebou svědci a pomocníci Šrubař a Štábla, uvolnili Dzierżawu. Četník a pachatel se oddělili od zbývajících dvou a dostali se v rámci boje o karabinu o kus dále. Dzierżawa v boji s četníkem viděl, že se asi hned tak nevyvlékne, kopl četnického strážmistra do citlivých míst, a Dýr zavrával. Dzierżawa sáhl do své kapsy, vytáhl Browning 6.35. Četník ještě zavolal „pozor! má zbraň, chyťte jej za ruku“. A Štábla držel za ruku pana Šrubaře. Mezi tím pachatel Dzierżawa nabil a na četnického strážmistra Dýra vystřelil. Zasáhl ho nad levé obočí. Pitva prokázala, že se střela zastavila až o temenní kost lebeční, smrt strážmistra Dýra nastala okamžitě a jakákoliv lékařská okamžitá pomoc by byla bezvysledná.

Dzierżawa vzal karabinu, utíkal pryč, po několika metrech zahodil karabinu a zmizel. Případ byl nahlášen četnické stanici, na místo se dostavila i pátrací stanice, policejní úřad v Karviné i soudní komise. Četníci díky své znalosti a popisu pachatele brzy věděli, kdo smrt kolegy a kamaráda zavínil. Zajistili rodinu jeho sestry, která také těžila z jeho krádeží, a pak zjistili, že si chce nechat donést své věci na železniční nádraží. Poslali tam tedy jeho synovce a ten prostředníku předal požadované zlodějské náradí. Pak již netrvalo dlouho a četníci si přišli pro pachatele do bytu horníka Knapka ve Fryštátě. Dzierżawa byl příchodem četníků tak překvapen, že nestačil ani vytáhnout ostře nabitou zbraň, kterou našli v jeho oblečení. Zrovna se totiž svlékal a chtěl jít spát.

Pachatel se po zatčení přiznal, že na četníka střílel proto, aby se vyhnul zatčení, a tudíž jej chtěl zabít. Poté při pobytu ve vazbě vyhrožoval dozorcům, a pak se snažil předstírat duševní poruchu. Byl na vyšetření v Ústavu pro choromyslné v Opavě, kde znalci uznali, že je za své činy odpovědný a že žádnou chorobou, která by jej činila nezodpovědným za spáchané činy, netrpí. Četníci mu po zatčení dokázali ještě řadu krádeží a loupeží, které spáchal v rozmezí let 1931–1932.

Soud s Rudolfem Dzierżawou proběhl u Krajského porotního soudu v Moravské Ostravě, který jej dne 24. února 1932 uznal vinným. Bylo to za následující trestné činy: vraždy prosté,

veřejného násilí vztažením ruky na osobu vrchnostenskou a také skutky, které napáchal loupežemi a krádežemi. Byl odsouzen k trestu smrti provazem. Rozsudek napadl obhájce pachatele, ale Nejvyšší soud jej zamítl a potvrdil původní rozsudek. Prezident T. G. Masaryk žádosti Rudolfa Dzierżawy o milost svým rozhodnutím z 2. listopadu 1933 nevyhověl. Dzierżawa se toto rozhodnutí dozvěděl o den později s tím, že trest bude vykonán následujícího dne ráno. Čtvrtého listopadu 1933 byl krátce po šesté hodině ranní na nádvoří věznice krajského soudu v Ostravě odsouzenému přečten rozsudek i zamítnutí žádosti o milost a byl předán mistru popravčímu. V šest hodin dvacet šest minut hlásil vězeňský lékař smrt odsouzeného.

S četnickým strážmistrem Otakarem Dýrem se přišla rozloučit v Karvinné řada lidí. Měl pohřeb 11. února 1932 z četnické stanice Jámy Jindřich. Byl přítomen i zemský četnický velitel a řada významných osob z řad četnictva i politické správy. Po obřadech s vojenskými poctami byl převezen rodiči do Brna, kde měl pak 12. února 1932 druhý pohřeb. Byl pohřben do hrobu na Ústředním hřbitově v Brně. Bohužel dnes je hrob již prodán cizím osobám, takže hrob sice nalézt lze, ale nikoliv se jménem četnického strážmistra Otakara Dýra.

Četnický strážmistr Otakar Dýr položil svůj život v boji za ochranu osob a majetku, veřejného pořádku a bezpečnosti. Bezpochyby dostal své přísaze, kterou se zavázal plnit svědomitě povinnosti četníka. Otakar Dýr se stal jedním z řady četníků, kteří byli na území Slezska zavražděni ve službě. Jejich památka by neměla být nikdy zapomenuta.

Z poslední služby četníka Otakara Dýra lze i pro současnost použít následující dvě „poučení“:

1. Ne každá pomoc, o kterou člověk někoho požádá, je vždy učiněna tak, aby byla ku prospěchu věci;
2. dřívější začátek pracovní doby, než ten, který je stanoven, je sice příkladem vzorného plnění pracovních povinností, ale v některých případech, jak výše uvedeno, může být i životu nebezpečný.

Autor:

*Mgr. Ing. Stanislav Grym
badatel zabývající se dějinami bezpečnostních sborů
cetnicka.stanice.opava@seznam.cz*

K tématu:

*Muzeum Policie České republiky, Kalendář československého četnictva pro rok 1933.
Zemský archiv v Opavě, fond **Krajský soud Moravská Ostrava**, trestní spis Rudolf Dzierżawa.*

Popisky k obrazovým přílohám:

01 portrét.jpg

Portrét četnického strážmistra Otakara Dýra. Kresba: Petr Hrnčárek, 2019.

02 hvězdná obloha.jpg

Obloha dne 9. února 1932 v době smrti strážmistra Dýra. Zpracoval: Mgr. Pavel Gabzdyl, Hvězdárna a planetárium, Brno.

03 kolonie a důl Jindřich.jpg

Pohled na kolonii a důl Jindřich v Karvinné, počátek 20. století. Zdroj: Státní okresní archiv Karviná

04 Karviná-Doly dnes.jpg

Současný pohled na prostor v nynější místní části Karviná 2 – Doly, kde dříve stály kolonie a důl Jindřich. Foto: Alžběta Grymová, 2019.